

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาการประยุกต์ใช้อุปายโกศลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
ของพระสงฆ์ไทย

ผู้วิจัย : พระมหาไพโรวัลย์ วรวัฒน (วรรณบุตร)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาดนัยพัชร คมภีรปัญญา (ยุนิรัมย์), ดร.

ป.ธ.๖, พธ.บ., (ปรัชญา), พธ.ม. (ปรัชญา), Ph.D. (Phil.)

วันสำเร็จการศึกษา : ๐๖/กุมภาพันธ์/๒๕๕๙

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาหลักอุปายโกศลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อศึกษาการใช้อุปายโกศลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ๓) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้อุปายโกศลของพระสงฆ์ไทย โดยเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร

จากการศึกษาพบว่า คำว่า “อุปายโกศล” หมายถึงความฉลาดในอุบายที่ดี หรือการมีวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จด้วยสติปัญญา โดยปรับให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และอุปนิสัยของหมู่สัตว์ มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและบรรลุถึงสิ่งที่ตั้งงามสูงสุดสำหรับชีวิต อุปายโกศล มีที่มาจากปัจจัย ๒ ประการ คือ (๑) ปัญหา หรือความทุกข์ที่กระตุ้นให้เกิดการใช้ปัญญาที่เรียกว่าโยนิโสมนสิการ (๒) เนกขัมมะ คือ การแสวงหาทางหลุดพ้น ลักษณะการใช้อุปายโกศลในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีอยู่ ๒ ระดับด้วยกันคือ ๑) ระดับโลกียะ ๒) ระดับโลกุตระ ผู้มีอุปายโกศลจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่ถึงพร้อมทั้งภายใน ได้แก่ ปัญญา มีความบริสุทธิ์ มีความกรุณา และภายนอก ได้แก่ มีวาจาไม่มีโทษ มีอากัปกิริยามารยาทดีงาม

อุปายโกศล มีความจำเป็นต่อการประกาศพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล เนื่องจาก ผู้ฟังธรรมมีสติปัญญาและอัธยาศัยที่แตกต่างกัน ยิ่งไปกว่านั้นสังคมในสมัยพุทธกาลมีความหลากหลายด้านความเชื่อ องค์ประกอบของอุปายโกศลที่สำคัญ คือ การสำรวจความพร้อมในด้านต่างๆ การเลือกวิธีการที่เหมาะสม การคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น และการลงมือปฏิบัติโดยการใช้รูปแบบของอุปายโกศลที่ได้เลือกแล้ว ส่วนรูปแบบการใช้อุปายโกศลตามที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา มีอยู่ ๖ ประการด้วยกัน คือ (๑) การยกอุปมาอุปมัย (๒) การให้ความหมายของคำใหม่ในเชิงจริยธรรม (๓) การใช้อุปการณ์ประกอบการสอนธรรม (๔) การร้อจหะหรือการเลือกปฏิบัติรายบุคคล (๕) การทำเป็นตัวอย่าง (๖) การยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ ส่วน จุดมุ่งหมายของการใช้อุปายโกศลในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นไปเพื่อการพัฒนาชีวิตและ

สังคมของคณะสงฆ์รวมทั้งคฤหัสถ์ด้วย อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการกล่าวโจมตีคำสอนจากบุคคลนอกศาสนาตลอดจนถึงการชักจูงบุคคลนอกศาสนาให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใส

ในปัจจุบันพระสงฆ์ไทย คือ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) และ พระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กัลยาโณ) มีพัฒนาการประยุกต์ใช้อุปายโกศลเพื่อการเผยแผ่พุทธธรรม อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งของคณะสงฆ์และคฤหัสถ์ รูปแบบการประยุกต์ใช้อุปายโกศลของพระสงฆ์ไทยที่โดดเด่นมีอยู่ ๓ วิธี คือ ๑) การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ๒) การใช้อุปกรณ์หรือสื่อประกอบการสอนธรรม ๓) การใช้คำคมและคำกลอน ส่วนจุดมุ่งหมายของการประยุกต์ใช้อุปายโกศลในปัจจุบันแตกต่างจากในสมัยพุทธกาล คือ ไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องของบรรลุมรรค และการเป็นพระอริยบุคคล แต่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระดับของชาวบ้าน โดยพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) เน้นการสั่งสอนในเชิงของนามธรรม โดยการทำความเข้าใจหลักพุทธธรรมที่ถูกต้องเท่านั้น แต่พระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กัลยาโณ) มีบทบาทในการช่วยเหลือชาวบ้านด้านสาธารณะสงเคราะห์ เพื่อให้อุปายโกศลเกิดผลที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาสังคมของคฤหัสถ์ด้วย

Thesis Title : A Study of The Upāya-Kosalla's Means in Theravada Buddhist Scripture of Buddhist Monk in Thailand

Researcher : Phramaha Paivan Warawoonno (Wannabud)

Degree : Masters of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Danaiphat Gambhtrapañño (Yuniram)
Pali VI, B.A. (Phil.), M.A. (Phil.), Ph.D. (Phil.)

Date of Graduation : 06/February/2016

ABSTRACT

This thesis had three objectives: 1) To study the principles of "Upāya - Kosalla" in Theravada Buddhism 2) To study the usage of "Upāya-Kosalla" in Theravada Buddhism 3) To study the applications of "Upāya-Kosalla".

The study found that the term " Upāya-Kosalla" means the "cleverness" in a good method or a technique - techniques for successfully sobering the arising problems with mindfulness and wisdom - by adjusting the method to conform to the states of the problems and human beings' habits, which had the goals for developing the virtues and attaining the highest level for every living beast. Upāya - Kosalla had 2 origins: 1) The problems and the sufferings urging the persons to apply the wisdoms and intellect - that was called Umissmanassikara and 2) Nekkhamma was a way to an attainment to sufferings non - involvement. The characteristics of using Upāya - Kosalla in Theravada Buddhism had two levels: 1) The Lokiya level and 2) Lokutera level. Upāya - Kosalla holders must meet, both inside and outside qualification such as wisdom, purity, kindness, proper etiquette and non-harmful speeches.

Upāya-Kosalla was primarily necessary to the spread of Buddhism during the Buddha's period as most of listeners had different mindsets, intelligence and attitudes towards the sermons. Moreover, the society of the Buddha's Time had various characteristics in the matter of beliefs. Four core elements of "Upāya - Kosalla" comprise of 1) readiness survey, 2) proper method selection, 3) forthcoming-result awareness, and 4) action taking by selected methods. Six patterns of "Upāya - Kosalla" application appeared in Buddhist Tripitaka are as followed: 1) simile illustration 2) giving new ethical words 3) multimedia-based dharma teaching 4) selected action on individual 5) demonstration 6) method use flexibility. The aims of using "Upāya-Kosalla" in Theravada Buddhism was for the life and society development of monks and Buddhists and for preventing from the libeling of outsiders and convincing people to have faith towards Buddhism

At present, The Thai Sangkha - Phra Dhammakosajarn (Buddhadasa Bhikkhu) and Ven. Phra Rajajdhammavithesa (Phra Bayom Kalayano) - has been developing "Upāya-Kosalla" for dissemination due to both monastic and Buddhists' societal changes. Application patterns of "Upāya-Kosalla" that Thai monks often used were of 3 patterns: 1) to act as an example 2) to sync the Dhamma and multi-media instruments for teaching 3) to use the epigram and simple poems. The aim of present "Upāya-Kosalla " application was different from the Buddha's Time. In other words, it was not merely for Dhamma attainment and being noble person anymore, but it also focused upon the matter of problem-solving at Lokiya level development, whereby Phra Dhammakosajarn (Buddhadasa Bhikkhu) only concentrated on abstract didactics and correct dharma comprehension; meanwhile, Ven. Phra Rajajdhammavithesa (Phra Bayom Kalayano) had an important role in social works in order to fulfill "Upāya-Kosalla " to be more concrete in developing local society.